

ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI ÖĞRENCİ SEÇME VE YERLEŞTİRME SINAVININ YORDAMA GEÇERLİĞİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA *

İsmail Karakaya

Şereflikoçhisar Büyükkışla İlköğretim Okulu
kurtdereli10@yahoo.com

Yrd.Doç.Dr.Ömer Kutlu

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
kutlu@education.ankara.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKÖSYS)'de kullanılan testlerin ortaöğretim kurumlarındaki akademik başarıyı ne derece yordadığını belirlemektir. Araştırma için Ankara'da bulunan 31 Anadolu lisesinden 9'u seçilmiştir. OKÖSYS puanları ile ders başarı notları arasında ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile bulunmuştur. Lise birinci sınıf derslerindeki akademik başarıyı, OKÖSYS'deki testlerden hangilerinin yordadığı aşamalı çoklu regresyon analizi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda; a) OKÖSYS'nin oldukça güvenilir bir test olduğu, testlerin birbirleriyle olan korelasyonların 0,32 ile 0,64 arasında değiştiği ve ortaöğretimdeki akademik başarının yordanmasında Türkçe ve Matematik Testlerinin önemli birer yordayıcı olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler

Yordama geçerliği, regresyon, akademik yetenek, ranj daralması

* Tez özeti: Karakaya, İ. (2002). *Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavının Yordama Geçerliğine İlişkin Bir Araştırma*. Yüksek lisans tezi. Danışman: Yrd.Doç.Dr.Ömer Kutlu. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

A RESEARCH ON THE PREDICTIVE VALIDITY OF THE SECONDARY SCHOOL INSTITUTIONS STUDENT SELECTION AND PLACEMENT TEST

İsmail Karakaya

Şereflikoçhisar Büyükkışla Elementary School
kurtdereli10@yahoo.com

Asst.Prof.Dr.Ömer Kutlu

Ankara University Faculty of Educational Sciences
Department of Educational Sciences
kutlu@education.ankara.edu.tr

Abstract

The purpose of this study is to determine whether the tests used in Secondary School Institutions Student Selection and Placement Test (SSISSPT) is reasonable enough to predict the academic level of secondary school institutions. For this study, 9 of the Anatolian High Schools found in Ankara were chosen among 31 Anatolian High Schools. The relation between test scores and achievement scores was analyzed using Pearson Product Moment Correlation Coefficient. The tests used in SSISSPT and predict the academic achievement in courses for the first year of the high school were gradual multiple regression analysis. As a result of this research, it has been found that SSISSPT was a quite reliable test. The correlation between test scores changes between 0,32 and 0,64, and the correlation between test scores and the achievement scores were found significant. It is has also been observed that Turkish and Math Tests were important predictors in predicting the achievement in the secondary education.

Keywords

Predictive validity, regression, academic aptitude, range restriction

GİRİŞ

Bütün eğitim sistemleri, amaçlarına uygun olarak öncelikle eğitim süreci içinde kullanılan öğelerin özelliklerini belirlemeye çalışarak; sistem içinde yapılacak çalışmaları planlama, sistemi denetleme, sonradan doğabilecek sorunları önceden önleme vb. nedenlerle ölçme ve değerlendirme çalışmaları yapmaktadır.

Eğitimde ölçme ve değerlendirme çalışmaları; sınıfta ders veren öğretmenlerden, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'e, Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)'ye kadar birçok uygulamada öğrenciler hakkında çeşitli kararlar vermek için yapılmaktadır. Bu kararlar;

- Öğrencileri, yeteneklerine uygun alanlara yönlendirmek,
- Öğrencilere okullardaki akademik başarılarına göre not vermek,
- Öğrencilerin ilgilerini anlamak,
- Öğrencileri herhangi bir okula veya programa yerleştirmek,
- Öğrencilere danışmanlık ve rehberlik yapmak,
- Öğretim programını değerlendirmek vb. amaçlarla verilmektedir (Borich ve Kubiszyn, 2000).

Bu çalışma öğrenci seçme ve yerleştirme sınavıyla ilgili olduğundan, bu kararlardan özellikle bireyleri yerleştirme ve sınıflama amaçlı kararlar üzerinde durulmuştur.

Seçme ve yerleştirme işlemleri örneğin bir kuruma en uygun personelin seçimi ya da ordu da çalışan kişilerin yetenek ve mesleklerine uygun olarak sınıflandırılması gibi değişik amaçlara yönelik olarak yapılabilmektedir. Bu amaçlardan biri de eğitim kurumlarının isteklerine ve gereksinimlerine göre öğrenci seçme ve yerleştirme işlemidir. Seçme ve yerleştirme işlemleri, bir öğrencinin bulunduğu öğrenim basamağından bir üst öğrenim basamağına geçişinde, onun öğrenime devam edip-devam etmemesi için yapılır (Cronbach, 1984).

1900'lü yılların başında, bireylerin yeteneklerini belirlemek, okuldaki ya da işteki performanslarını kestirmek, bireyleri yeteneklerine uygun bir alana yönlendirmek amacıyla verilecek kararlarda yetenek testleri kullanılmaya başlandı. II. Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda, eğitim kurumlarında ve askeri kurumların bütün dallarında personelin sınıflandırılması ve özel eğitim için bireylerin farklı teknik okullara seçilmesi için ayrıcalıklı yetenek testleri geliştirilmiştir (Thorndike, 1986).

İlk başlarda bireylerin çeşitli yeteneklerini ölçmek için kullanılan testlere “zekâ testleri” kavramı kullanılmaktayken daha sonraları bu kavramın yerine “akademik yetenek testi”, “öğrenme gücü testi”, “genel yetenek testi”, “okul yeteneği testi” gibi kavramlar kullanılmaya başlanmıştır. Son zamanlarda öğrencilerin zihinsel yeteneklerini ölçmek için kullanılan psikolojik ölçme araçları, “akademik yetenek testleri” olarak adlandırılmaktadır. Akademik yetenek testlerinin amacı, bireylerin yeteneğini belirleyerek, okuldaki ve işteki başarılarını kestirmektir. Bu kavramlar aynı psikolojik özelliği adlandırmak için kullanılmıştır (Anastasia, 1982).

Araştırmalar genel zekânın, eğitimdeki akademik başarının ve işteki performansın en iyi yordayıcısı olduğunu belirtmekte ve zekâ testlerinin öğrencilerin sözel yeteneklerini, sayısal yeteneklerini, olaylar arasındaki ilişkileri kavrama yeteneğini, dil kullanımı gibi çeşitli yetenekleri ölçmeye çalıştığını göstermektedir (Ceci ve Williams, 1997).

Akademik yetenek testlerinde sözel, sayısal gibi alt bölümler yer almaktadır (Anastasi, 1982). Bu testler bireylerin öğrenme kapasitelerini ve gelecekteki performanslarının kestirilmesinde kullanılmaktadır. Walsh ve Betz (1995)'e göre, eğitim alanında kullanılan yetenek testleri gelecekteki eğitimsel çalışmada elde edilecek başarıyı kestirmek için kullanılır. Ayrıca Özoğlu (1997)'e göre bu testler, bireylere götürülecek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin iyi bir şekilde yürütülmesine olanak yaratacak, sınıflandırma ve seçme amaçlı çalışmalarda daha iyi bir sonucun elde edilmesini sağlar.

Akademik yetenek testlerinden elde edilen puanlar ile eğitimdeki başarı puanları arasında çift yönlü bir ilişkinin olduğu ve birbirlerindeki değişimlerden etkilendikleri bilinmektedir. Buna göre, yetenek testlerinden yüksek puan alan öğrencilerin okuldaki akademik başarı testlerinden de yüksek puan alabileceği tahmin edilmektedir. Yetenek testi puanları ile akademik başarı puanları arasındaki korelasyonun yüksek oluşu; yetenek puanları yüksek olan öğrencilerin, yetenek puanları düşük olanlara göre akademik başarı puanlarının daha yüksek olabileceğinin tahmin edileceğini gösterir (Sternberg, 1997).

Ülkemizde son yıllarda uygulanan seçme ve yerleştirme sınavlarında, özellikle 1961-1980 yılları arasında kullanılan testlerden farklı olarak akademik yeteneği ölçmeye çalışan ve ortaöğretim programlarına dayalı soruların kullanılması yaygınlık kazanmıştır (Oral, 1985). Ortaöğretim kurumlarına öğrenci seçmek için kullanılan OKÖSYS testleri ilköğretim programlarına dayandırılarak hazırlanan ve yukarıda belirtilen özellikleri ölçmeye çalışan bir akademik yetenek testidir (MEB-OKÖSYS Kılavuzu, 1998).

Bir öğretim düzeyine öğrenci seçme işleminin temel sorunlarından biri, akademik başarının yordanmasıdır. Akademik başarının yordanması için çeşitli nitelikte testler kullanılmaktadır. Hills (1971)'in belirttiğine göre, akademik başarının yordanmasında; akademik başarı ve genel başarı testleri, akademik -genel- yetenek testlerine kıyasla daha az kullanılmaktadır. Çünkü akademik başarı testleri bir öğretim programına dayalı soruları içermekte bundan dolayı akademik başarı göstergeleri, seçme işlemlerinde sağlıklı karar vermek için yeterli derecede değişim göstermemektedir. Bu nedenle eğitim kurumlarına ve çeşitli programlara öğrenci seçmede genel yetenek testleri ile genel başarı testleri kullanılmakta ve gittikçe artan bir önem ve yaygınlık kazanmaktadır (Aktaran: Eski, 1985).

Yapılan araştırmalar, yetenek testlerinden alınan puanlar ile okulda alınan akademik başarı puanları arasında pozitif yönlü bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir. Bu araştırmalar, yetenek testi puanlarının ilgili alanda daha sonra gerçekleşen başarı

puanlarıyla korelasyonun 0,28 ile 0,75 arasında değiştiğini göstermektedir (Bond, 1989; Brody, 1997; Özoğlu 1997; Bloom,1998). Bunun yanında, eğitim düzeyi yükseldikçe, yetenek testi puanlarıyla okul derslerinden alınan başarı puanları arasındaki korelasyonlarının düştüğü de görülmektedir. Bu durum, eğitimin üst basamaklarına doğru çıkıldıkça, grubun yetenek yönünden daha homojen ve başarıyı etkileyen değişkenlerin daha karmaşık duruma gelmesiyle açıklanabilir (Eski, 1985).

Seçme ve yerleştirme amaçlı testler, sınava giren adayların testin uygulandığı andaki başarılarıyla, ileride uygulanacak olan testlerde gösterecekleri başarıyı yordama gücüne sahip testlerdir (Thornell ve Mccoy, 1985). Test puanlarının ilerideki başarıyı ne derece yordayabildiklerini araştırmak için genel olarak yordama geçerliği çalışmaları yapılmaktadır.

Yordama geçerliği, genellikle eğitim ve işe yerleştirme için test seçiminde kullanılmaktadır. Yordama geçerliği çalışmalarında, önceden elde edilmiş test puanlarının, daha sonra elde edilecek puanları tahmin etme düzeyine ilişkin bilgiler toplanır. Bu çalışmalarda, geçerliği tahmin edilecek puanlar ile daha sonraki başarı ölçüleri arasındaki ilişkiye bakılmakta ve ilişki test puanlarının yordama gücü olarak yorumlanmaktadır (Turgut, 1979).

Yordama geçerliği çalışmalarının en zor tarafı ise test puanlarının yordanmasında kullanılacak uygun bir ölçütün bulunamamasıdır (Cronbach, 1984). Ölçme araçlarının yordama geçerliklerinin bulunmasında “akademik ortalama”, “yaşamdaki başarı” ve “meslekteki başarı” gibi ölçütler kullanılmaktadır (Aşkar, 1985).

Üniversite giriş sınavlarında kullanılan testlerin, yordama geçerlikleri bulunmak istendiğinde, bir dönem, bir yıl ya da iki yıl gibi bir süre beklenilmekte ve bu süre sonunda öğrencilerin üniversitedeki akademik programdaki derslerden aldıkları notların ortalamaları bir ölçüt olarak kullanılmaktadır (Whitney, 1989; Özgüven, 1998).

Daha önce belirtildiği gibi, bir seçme işleminde kullanılan testin yordama geçerliği, genellikle seçilen bireylerin test puanları ile seçildikleri yerdeki başarı puanları arasındaki ilişkiye bakılarak bulunmaktadır. Seçme amacıyla kullanılan testin, yüksek puan dilimlerinde seçme gücü yükselmekte, hata ranjı daralmaktadır. Puan düştükçe, hata ranjı büyümekte, seçme gücü de düşmektedir. Test puanlarındaki ranj daralması yüzünden, korelasyon katsayısı gerçekte olduğundan daha düşük bulunmaktadır (ÜSYM, 1979).

Bu araştırmada, ranj daralmasının geçerlik üzerindeki olumsuz etkisini bir ölçüde de olsa gidermek için, okullar belirlenirken okulların tavan (maksimum) ve taban (minimum) puanları dikkate alınmıştır. Okullar bu puanlara göre yüksek, orta ve düşük düzeyde puanlarla öğrenci alan okullar olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca öğrencilerin akademik ders notları, ders fişlerinden alınmış ve öğretmenlerin verdiği yüz puan üzerinden araştırmaya katılarak ranj geniş tutulmaya çalışılmıştır.

Seçme ve yerleştirme amacıyla geliştirilmiş testlerin psikometrik özelliklerinin bilinmesi, bu testler hakkında bazı kararlara varmada yardımcı olacaktır. Ölçülen özelliklere ait değerlerin bilinmesi, sayılarla ve sembollerle gösterilmesi, seçme ve yerleştirme amacıyla kullanılan testlerden elde edilen sonuçlar, seçme ve yerleştirme kararlarının isabetini arttıracaktır (Kutlu, 1989). Bu nedenle, uygulanan seçme ve yerleştirme amaçlı testlerin geçerliklerinin ve güvenilirliklerinin bilinmesi gerekmektedir.

MEB tarafından ilköğretimden ortaöğretime öğrenci geçişini sağlamak amacıyla Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKÖSYS) uygulanmaktadır. (MEB-OKÖSYS, 2001). 1997-1998 eğitim-öğretim yılından itibaren kullanılmakta olan bu testler üzerinde yayın durumuna gelmiş herhangi bir yordama geçerliği çalışması yapılmamıştır. Bu nedenle, bu sınavlarda kullanılan testlerin nitelikleri hakkında herhangi bir bilgiye de sahip olunamamaktadır.

Bu araştırmada, OKÖSYS'nin ortaöğretimdeki başarıyı ne derece yordadığını belirlemek için yordama geçerliği çalışması yapılmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, 1999 OKÖSYS'de kullanılan türkçe, matematik, fen bilimleri (fizik, kimya, biyoloji) ve sosyal bilimler (tarih, coğrafya) testlerinin ortaöğretim kurumlarındaki akademik başarıyı yordama derecesini belirlemeye çalışmaktır.

Alt Amaçlar

Yukarıdaki genel amaç çerçevesinde, iki alt amaç grubu oluşturulmuştur.

1a. OKÖSYS'de kullanılan testlerden (Türkçe, matematik, tarih, coğrafya, fizik, kimya ve biyoloji) alınan puanlar ile lise birinci sınıf öğretim programında yer alan (Türk Dili ve Edebiyatı, matematik, tarih, coğrafya, fizik, kimya ve biyoloji) derslerindeki yılsonu başarı notları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır, varsa ne düzeydedir?

1b. OKÖSYS'deki testin tümünden alınan puanlar ile lise birinci sınıf genel başarı not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır, varsa ne düzeydedir?

2a. Lise birinci sınıfta okutulan (Türk Dili ve Edebiyatı, matematik, tarih, coğrafya, fizik, kimya ve biyoloji) derslerine ait akademik başarıyı, OKÖSYS testlerinden hangisi ya da hangileri açıklamaktadır?

2b. Öğrencilerin lise birinci sınıf yıl sonu akademik başarı ortalamasını, OKÖSYS testlerinden hangisi ya da hangileri açıklayabilmektedir?

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu Araştırmanın kapsamına, 1999 OKÖSYS'yle yerleştirme yapılan okulların tümü değil, yalnızca Anadolu Liseleri dahil edilmiştir. Ankara'da bulunan toplam 31 Anadolu Lisesi'nin içinden 9'u belirlenmiştir. Bu 9 lise belirlenirken, öncelikle 31 lise OKÖSYS taban ve tavan puanlarına göre büyükten, küçüğe doğru sıralanmış, daha sonra üst, orta ve alt olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Bu gruplar içerisinde, her düzeyden 3'er lise olmak üzere toplam 9 lise seçilmiştir. Bu liseler ve öğrenci sayıları Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Araştırmada üzerinde çalışılan liseler, kız, erkek ve toplam öğrenci sayıları

Grup	Okul	Erkek	Kız	Toplam
ÜST	Atatürk Anadolu Lisesi	24	48	72
	Gazi Anadolu Lisesi	19	17	36
	Milli Piyango Anadolu Lisesi	18	16	34
ORTA	İncesu Anadolu Lisesi	26	22	48
	Ali N. Erdem Anadolu Lisesi	24	22	46
	Mamak Anadolu Lisesi	1	2	4
ALT	Şereflikoçhisar Anadolu Lisesi	36	23	59
	Çubuk Anadolu Lisesi	25	22	47
	M. H. Güvençer Anadolu Lisesi	31	14	45
Toplam		222	213	435

Verilerin Toplanması

Veriler iki kaynaktan toplanmıştır. İlk kaynak, öğrencilerin lise birinci sınıf yıl sonu başarı notlarına ait kayıtlardır. Bunlar ilgili okulların 2000-2001 eğitim-öğretim yılı ders fişlerinden alınmıştır.

İkinci kaynak, öğrencilerin OKÖSYS testlerindeki doğru yanıt sayıları yani ham puanlarına ait kayıtlardır. Bunlar MEB-Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (EĞİTEK) Ölçme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığından sağlanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

1999 OKÖSYS dört alt testten oluşmaktadır. Bu alt testler Türkçe, matematik, fen bilimleri (fizik, kimya, biyoloji) ve sosyal bilimlerdir (tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgisi). Herbir alt test 25 olmak üzere toplam 100 sorudan oluşmaktadır. Ayrıca testte 4 adet din kültürü ve ahlak bilgisi sorusu da bulunmaktadır. Ancak lise birinci sınıf programında vatandaşlık bilgisi dersinin bulunmaması nedeniyle testte bulunan 3 adet vatandaşlık bilgisi sorusu ve din bilgisi sorularına alternatif 2 tarih, 1 coğrafya ve 1 vatandaşlık bilgisi sorusu olmak üzere toplam 7 adet soru analiz dışı

bırakılmıştır. Bu nedenle verilerin çözümlenmesi işlemleri 93 soru üzerinden yapılmıştır.

Araştırmada ele alınan problemlerin çözümlenmesinde öncelikle testin tümünün ve alt testlerinin güvenilirlik katsayılarına bakılmıştır. Daha sonra amaçlar için gerekli çözümlere geçilmiştir.

Araştırmanın birinci grup alt amacı, Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısıyla ve ikinci grup alt amacı ise “aşamalı çoklu regresyon” (stepwise multiple regression) analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

1999 OKÖSYS’de kullanılan testlerin soru sayıları, aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve KR 20 güvenilirlik katsayıları Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2.1999 OKÖSYS’de kullanılan alt testlerin soru sayıları, aritmetik ortalama, standart sapma ve KR 20 güvenilirlik katsayıları (n= 435)

Testler	Soru Sayısı	$\bar{X}$	$S_{\bar{X}}$	KR 20
Türkçe	25	19,97	3,54	0,75
Matematik	25	14,41	5,74	0,88
Fizik	11	6,13	2,16	0,58
Kimya	5	3,23	1,30	0,49
Biyoloji	9	5,17	2,05	0,58
Tarih	10	7,47	1,85	0,53
Coğrafya	8	4,35	1,66	0,40

Çizelge 2’den de görüleceği gibi, alt testlere ait KR 20 güvenilirlik katsayıları 0,40 ile 0,88 arasında değişmektedir. Güvenirlik katsayıları fen ve sosyal bilimler testleri için genellikle birbirine yakın ve düşük; Türkçe ve matematik testleri için yüksek bulunmuştur.

Fizik, kimya, biyoloji, tarih ve coğrafya alt testlerine ait KR 20 güvenilirliklerin düşük olmasının en önemli nedeni soru sayılarının az olmasıdır. Bir teste benzer davranışları ölçen yeni sorular eklendikçe, testin güvenilirliğinin arttığı bilinmektedir. Bu nedenle, Türkçe ve matematik testlerine ait güvenilirlik katsayılarının yüksek olmasının önemli nedeni soru sayılarının fen ve sosyal bilimlerdeki alt testlere göre daha fazla olmasıdır. Bu testlerin güvenilirliğini artıran diğer bir neden ise, konuları arasında bulunan önkoşul ilişkilerinin sorular arasındaki içtutarlılığı artırmış olmasıdır.

Ayrıca KR 20 güvenilirlik katsayısı, fen bilimleri testinin (fizik, kimya, biyoloji) tümü için 0,77, sosyal bilgiler testinin (tarih, coğrafya) tümü içinse 0,63 bulunmuştur. Testin 93 soru üzerinden KR 20 güvenilirlik katsayısı 0,92’dir. Bu durum, beklentiye uygun olarak soru sayısındaki artışla birlikte teste ilişkin güvenilirliğin arttığını dolayısıyla testin aynı yeterliği ölçme gücünün yani içtutarlılığın arttığını göstermektedir.

Alt Amaçlara Göre Yorumlar

Bu araştırmanın iki ana alt amacından, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Birinci grup amaçlardan ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir:

Bu gruptaki alt amaçlarla, OKÖSYS puanları ile ortaöğretim birinci sınıf öğretim programında yer alan derslerden alınan yıl sonu akademik başarı notları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Buna göre; Türkçe testi puanları ile Türk Dili ve Edebiyatı dersi başarı notları arasında 0,34, matematik testi puanları ile matematik dersi başarı notları arasında 0,57, fizik alt testi puanları ile fizik dersi başarı notları arasında 0,41, kimya alt testi puanları ile kimya dersi başarı notları arasında 0,23, biyoloji alt testi puanları ile biyoloji dersi başarı notları arasında 0,47, tarih alt testi puanları ile tarih dersi başarı notları arasında 0,28 ve coğrafya alt testi puanları ile coğrafya dersi başarı notları arasında 0,07 gibi değerler bulunmuştur. OKÖSYS testinin genelinden elde edilen puanlar ile ortaöğretim birinci sınıf yıl sonu akademik ders başarı notları arasındaki ilişki ise 0,52'dir. Buna göre coğrafya alt testi puanları ile coğrafya ders başarı notları arasında, istatistiksel olarak 0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamış, diğer testlerin ilgili ders başarılarıyla olan ilişkileri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Türkçe testi, tarih alt testi ve kimya alt testi puanlarıyla, bu testlerle ilgili derslere ait akademik başarılar arasındaki ilişkiler düşük bulunmuştur.

Test puanları ile ders başarı notları arasında korelasyonların düşük olmasının nedenleri arasında testte yer alan soru sayılarının azlığı rol oynayabileceği gibi, testte yer alan soruların testin ölçmeyi amaçladığı kapsamı yeteri kadar örnekleyememesi de rol oynamış olabilir. Ayrıca, Türkçe testinin ölçtüğü becerilerle Türk Dili ve Edebiyatı dersinin ölçtüğü beceriler arasındaki farklılıklar da bu duruma neden olmuş olabilir. Tarih ve kimya alt testlerine ait ilişkilerin düşük çıkmasında ise, soru sayısının az olması ve testlerin ölçtüğü beceriler ile bu derslerin ölçtüğü beceriler arasında farklılıkların bulunması rol oynamış olabilir.

2. İkinci grup amaçlardan ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir:

Bu grup alt amaçlarla, lise birinci sınıf akademik ders başarılarını OKÖSYS testlerinden hangisi veya hangilerinin ne ölçüde yordadığına bakılmıştır.

Ortaöğretim birinci sınıf öğretim programı Türk Dili ve Edebiyatı dersi yıl sonu akademik başarı notlarının en önemli yordayıcıları; Türkçe testi ve tarih alt testi puanlarıdır. Testlerin ikisi birlikte Türk Dili ve Edebiyatı ders başarılarının %13'ünü açıklayabilmektedir. Türk Dili ve Edebiyatı ders notlarını tarih alt test puanlarının yordaması, Türkçe ile tarih testlerinin ortak özellikleri ölçtüğü biçiminde yorumlanabilir. Bu iki testte kullanılan soru tipleri, bu yargıyı desteklemektedir.

Ortaöğretim birinci sınıf öğretim programı matematik dersi yıl sonu akademik başarılarının en önemli yordayıcıları; matematik testi, Türkçe testi ve tarih alt testi puanlarıdır. Testlerin üçü birlikte matematik ders başarılarının %35,2'sini açıklamaktadır. Bunun %32,5'ini matematik testi, %2,7'sini Türkçe testi ile tarih alt testi

açıklayabilmektedir. OKÖSYS testlerinin genelde aynı yeterliği ölçmesine rağmen matematik ders başarısında Türkçe ve tarih testlerinin ölçtüğü zihinsel becerilerin daha etkili olduğu görülmektedir.

Ortaöğretim birinci sınıf öğretim programı fizik dersi yıl sonu akademik başarı notlarının en önemli yordayıcıları; matematik testi ve Türkçe testidir. Fizik ders başarısının %30'unu matematik testi, %1,5'ini Türkçe testi puanları açıklayabilmektedir. Matematik testi içerisindeki soruların ölçtüğü zihinsel beceriler ile fizik dersinde yer alan konuların ölçtüğü zihinsel becerilerin kısmen ortak olduğu ortaya çıkmaktadır. Fizik alt testi sorularının fizik ders başarısını açıklayamaması, korelasyon ve KR 20 güvenirlik katsayılarına bakıldığında ölçmeyi amaçladığı özellikleri yeterince ölçemediği ve testte yer alan sorularla fizik dersinde kullanılan soru tipleri arasında farklılıkların olabileceğini göstermektedir.

Ortaöğretim birinci sınıf öğretim programı kimya dersi yıl sonu akademik başarı notlarının en önemli yordayıcıları; matematik testi, tarih alt testi ve biyoloji alt testidir. Bu değişkenlerin üçü birlikte kimya ders başarısının yalnızca %17'sini açıklayabilmektedir. Ayrıca kimya alt testinin, kimya ders başarısını yordamadığı görülmüştür. Kimya alt test puanlarının kimya ders başarısını yordayamaması, Kimya alt testi içerisindeki soru sayısının az olmasından kaynaklanabilir.

Ortaöğretim birinci sınıf öğretim programı biyoloji dersi yıl sonu akademik başarı notlarının en önemli yordayıcıları; matematik testi, biyoloji alt testi, Türkçe testi ve tarih alt testidir. Bu değişkenlerden matematik testi biyoloji ders başarılarının %24'ünü açıklamakta diğer üç değişken ancak %9'unu açıklayabilmektedir. Matematik testi, Türkçe testi ve tarih alt testi içerisinde, okuduğunu anlama, verilen ilke ve kavramlardan yararlanarak yorumlar yapma becerisini ölçen sorular yer almaktadır. biyoloji dersinin konuları da bu becerilerle ilişkili niteliktedir. Bu nedenle biyoloji ders başarısında bu test puanlarının etkili oldukları görülmektedir.

Ortaöğretim birinci sınıf öğretim programı tarih dersi yıl sonu akademik başarı notlarının en önemli yordayıcıları; tarih alt testi ve kimya alt testidir. Kimya alt testi tarih ders başarısının, tarih alt testi ise kimya ders başarılarının %1,8'ini açıkladığı görülmüştür. Buradan gerek ders başarıları gerekse tarih ve kimya testleri arasında bir ilişkinin olduğu ileri sürülebilir.

Ortaöğretim birinci sınıf öğretim programı coğrafya dersi yıl sonu akademik başarı notlarının en önemli yordayıcıları; biyoloji ve kimya alt testleridir. Coğrafya ders başarısını coğrafya alt testinin yordamadığı görülmüştür. Ayrıca coğrafya alt testi herhangi bir ders başarısını da yordamamaktadır. Coğrafya alt testinin güvenirlik katsayısı en küçük değere sahiptir. Coğrafya test puanları ile coğrafya ders başarıları arasında 0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmaması bu test maddelerinin amaçlamış olduğu özellikleri ölçemediği biçiminde yorumlanabilir.

Öğrencilerin lise birinci sınıf başarı not ortalamalarından oluşan yıl sonu başarılarının kestirilmesine ilişkin aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçları ve buna en uygun regresyon eşitliği Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 3. Lise birinci sınıf yıl sonu başarısının kestirilmesine ilişkin aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçları ve regresyon eşitliği

Model	B	β	R	R ²	Tabminin Standart Hatası	Değişim İstatistikleri			
						R ² Değişim	F Değişim	SD	p
1	0,555	0,0635	0,473a	0,223	11,174	0,223	124,515	433	0,000
2	0,544	0,0231	0,506b	0,256	10,952	0,032	18,809	432	0,000
3	0,918	0,0179	0,520c	0,271	10,856	0,015	8,666	431	0,003
4	0,627	0,0102	0,526d	0,277	10,820	0,007	3,885	430	0,049
Sabit	35,923								

a. Yordayıcılar (Sabit): Matematik

b. Yordayıcılar (Sabit): Matematik, Türkçe

c. Yordayıcılar (Sabit): Matematik, Türkçe, Tarih

d. Yordayıcılar (Sabit): Matematik, Türkçe, Tarih, Biyoloji

Yıl Sonu Akademik Başarı Puanı = 35,923 + 0,555 Matematik + 0,544 Türkçe + 0,918 Tarih + 0,627 Biyoloji

Çizelge 3'te verilen aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin Türkçe, matematik, fizik, kimya, biyoloji, tarih ve coğrafya derslerinden oluşan yıl sonu başarı notları ile yordayıcı değişkenler arasındaki çoklu korelasyon katsayısı R= 0,526'dır. Bu değişkenlerin dördü birlikte, lise birinci sınıf yıl sonu başarı notlarını yani lise birinci sınıf sonundaki genel başarı not ortalamasının %27,7'sini açıklayabilmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayılarının kareleri (β^2) dikkate alındığında yıl sonu başarı notlarının en önemli kestiricisi matematik testi olup, %6,3'lük varyansı açıklamaktadır. Bunu %2,3'lük varyans ile Türkçe testi, %1,8'sini tarih alt testi ve %1'ini biyoloji alt testi izlemektedir. Matematik testi ve Türkçe testi yıl sonu genel başarının %25'ini açıklamaktadır. Burada Türkçe testi ve matematik testi içerisinde yer alan soru sayılarının diğer testlere oranla fazla olmasının etkili olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇLAR

1999 yılı uygulanan OKÖSYS içerisindeki alt testlerin güvenilirlik katsayıları 0,40 ile 0,88 arasında değişmektedir. Alt testlerdeki bu değişikliğin başlıca nedeni alt test içerisinde bulunan soru sayılarındaki farklılıktır. Testin tümüne ait KR 20 güvenilirlik katsayısı 0,92 olarak bulunmuştur. Bu durum testin içtutarlılığa sahip olduğu ve bu testte yer alan maddelerin de benzer özellikleri ölçtüğü biçiminde yorumlanmıştır.

Araştırmanın birinci grup alt amacından, OKÖSYS alt test puanları ile ders başarıları arasındaki korelasyonlar 0,23 ile 0,57 arasında bulunmuştur. Türkçe ve sosyal bilgiler testlerine ait puanlar ile ders başarı notları arasında korelasyonlar, OKÖSYS'den önce uygulanan Anadolu Öğretmen Liseleri Giriş Sınavı'nda kullanılan Türkçe ve sosyal bilgiler testlerinin sahip olduğu (Karabay, 1999) korelasyon değerlerinden daha yüksek bulunmuştur. Diğer araştırmalarda ilişkiler içerisinde negatif yönde bir ilişki bulunmasına karşın (Tan, 1966; ÜSYM, 1979; Kutlu, 1989; Erkuş, 1996) bu araştırmada OKÖSYS puanları ile ders başarıları arasında negatif yönde bir ilişki bulunmamıştır. Giriş bölümünde, yordama geçerliği katsayısının büyüklüğünü ranj daralmasının etkilediğinden söz edilmişti. Test puanları ile akademik ders başarıları arasında negatif yönde bir ilişkinin bulunmaması ranj daralmasının etkisini azaltmak amacıyla seçilmiş olan örnekleminden kaynaklanabilir. Coğrafya Alt Testi puanları ile coğrafya ders başarıları arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Ortaöğretim birinci sınıf öğretim programında yer alan derslerdeki akademik başarıyı yordamada en önemli yordayıcılar Matematik ve Türkçe Testleridir. Fizik, Kimya ve Coğrafya Alt Test puanlarının ilgili derslerdeki başarıları yordadığına ilişkin anlamlı olabilecek kanıtlar elde edilememiştir.

KAYNAKLAR

- Anastasi, A. (1982). *Psychological testing*. (5th ed.). New York: Macmillan Publishing Co. Inc.
- Aşkar, P. (1985). *Yükseköğretime öğrenci seçme ve yerleştirme sınavının yapısal geçerliği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bloom, B. S. (1998). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. Çev: D. A. Özçelik. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Bond, L. (1989). The Effects of Special Preparation on Measures of Scholastic Ability. In Linn R. L. (Ed). *Educational measurement*. (429-444). New York: American Council on Education and Macmillan Publishing Company A Division of Macmillan, Inc.
- Borich, G ve Kubiszyn, T. (2000). *Educational testing and measurement*. (6th ed.). New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Brody, N. (1997). Intelligence, Schooling and Society. *American Psychologist*, 52, 1046-1050.
- Cronbach, L. J. (1984). *Essentials of psychological testing*. (4th ed.). New York: Harper & Row Publishers.
- Ceci, S. J. ve Williams W. (1997). Schooling, Intelligence and Income. *American Psychologist*, 52, 1051-1058.
- Erkuş, A. (1996). *1991-1994 ÖYS testlerinin test-tekrar test güvenirlikleri yordama geçerliklerinin zaman içinde gösterdikleri değişim*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eski, R. (1985). *Genel yetenek, psikolojik ayrıışıklık ve akademik başarı arasındaki ilişkiler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Karabay, H. (1999). *Anadolu öğretmen liseleri giriş sınavı ile lise 1. sınıftaki başarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksekisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kutlu, Ö. (1989). *Tıpta uzmanlık eğitimi giriş sınavı (TUS) ile ilgili araştırma*. Yayımlanmamış Yüksekisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MEB. (1998). *Ortaöğretim kurumları öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı kılavuzu (OKÖSYS)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- MEB. (2001). *Ortaöğretim kurumları öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı kılavuzu (OKÖSYS)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Oral, T. (1985). *Lise başarı ölçütleri ile ÖSYS puanları arasındaki uyum*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: Yeni Doğu Matbaası.
- Özoğlu, S. Ç. (1997). *Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma*. (2. basım). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No. 181.
- Stenberg, R. J. (1997). The Concept of Intelligence and Its Role in Lifelong Learning and Success. *American Psychologist*. 52, 1030-37.
- Tan, H. (1966). *Giriş sınavlarımızı iyi öğrenci seçebiliyor mu?* Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayın No. 10.
- Thorndike, R. L. (1986). The Role of General Ability in Prediction. *Journal of Vocational Behavior*. 29, 332-339.
- Thornell J. G. ve Mccoy, A. (1985). The Predictive Validity of The Graduate Record Examinations For Subgroups of Students in Different Academic Disciplines. *Educational And Psychological Measurement*. 45, 415-419.
- Turgut, M. F. (1979). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metodları*. Ankara: Tıpkı Basım (10. Basım).
- ÜSYM. (1979). *Üniversiteler arası seçme sınavı geçerlik çalışması*. Ankara: AB-20-77-0020.
- Walsh, W. B. ve Betz, N. E. (1995). *Tests and assesment*. (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall, Englewood Cliffs.
- Whitney, D. R. (1989). Educational Admission and Placement. In Linn R. L. (Ed). *Educational Measurement*. (515-525). New York: American Council on Education and Macmillan Publishing Company A Division of Macmillan, Inc.